

2024

VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

FELSŐNYÉK KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVE

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Aláíró lap.....	3
2. Jövőkép.....	4
2.1. Helyzetelemzés és értékelés	4
2.2. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan	7
2.3. Településfejlesztési elvek rögzítése	8
3. Stratégia.....	10
3.1. A rövid, közép- és hosszútávú területi, tematikus és ágazati célok meghatározása	10
3.2. A településfejlesztési célok rendszerének és a célok összefüggéseinek vázlata ..	15
3.3. Integrált és tematikus beavatkozási területek.....	22
3.4. Az épített és természeti örökség védelme követelményeinek meghatározása	23
4. Cselekvési program.....	24
4.1. A célok eléréséhez szükséges feladatok meghatározása	24
4.2. A települési vízgazdálkodás és csapadékvíz-gazdálkodás fejlesztési feladatai.....	27
5. Fejlesztési tervlap	29
5.1. A fejlesztési akcióterületek térbeli összefüggései	29
5.2. A meglévő és tervezett zöldinfrastruktúra-elemek térbeli kialakítása, elrendezése és településszerkezeti szerepe.....	35
6. Monitoring javaslat a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére..	37
MELLÉKLET:.....	37

1. Aláíró lap

TERÜLETFEJLESZTÉS

Kovács Zoltán

kozo9111@gmail.com;

+3630-4961-905; KEEP INVEST KFT

jogi szakokleveles közgazdász, területfejlesztési szakértő

TELEPÜLÉSTERVEZÉS

Tóth Dóra Kata

cololinekft@gmail.com;

+3620-5583-498; ColoLine Terv Kft.

okl. településmérnök, településtervező TT 17-1484

TELEPÜLÉSTERVEZŐ MUNKATÁRS

Hidvégi Nóra Eszter

cololinekft@gmail.com;

+3620-3208-801; ColoLine Terv Kft.

okl. tájépítésmérnök

TELEPÜLÉSI FŐÉPÍTÉS

Béres Gábor

beresga@gmail.com

+3630-701-7819

okl. településmérnök TT 02-0658

2. Jövőkép

2.1. Helyzetelemzés és értékelés

Felsőnyék Tolna megye északi részén, a Tamási kistérséghez tartozóan helyezkedik el, míg a járási rendszerben a Tamási járáshoz tartozik. Tamási, Siófok, illetve Tab mintegy 35 percre fekszik a településtől, Székesfehérvár 1 órányira, Szekszárd pedig több, mint 1 órás utazási idővel érhető el. A község lakosság száma 2021. évben 1088 fő volt.

A településhálózatban való hátrányos helyzetét mutatja, hogy Tamási három településen áthaladva, a 6409. j., majd a 65. sz. főútról közelíthető meg. Ugyanígy a keletre fekvő Simontornyát is a Fejér megyei Szabadhídvég-Dég (64. főút)-Igar vonalon, 5 települést érintve lehet elérni. A Felsőnyéken áthaladó 6409 j. út összekötő szerepet biztosít a kelet-nyugat tengelyű 6402 j. út és települései - Lajoskomárom, Mezőkomárom, Szabadhídvég, Nagyberény - és a jelentős forgalmat lebonyolító 65. sz. (Szekszárd-Siófok) főút között. A vasúti közlekedés évtizedekkel ezelőtt megszűnt.

A belterületen jelentős mennyiségű az üresen álló, közművesített építési telek. Az egykori majorok idegenforgalmi célú hasznosítására mutatkozik igény. A környék tavai és vízfolyásai a vízi sportoknak, horgászatnak kiváló lehetőséget adhatnak.

Felsőnyék települést is a szinte folyamatosan fogyó népesség jellemezte, ugyanakkor az elmúlt néhány évben inkább stagnált, minimálisan nőtt a lakosság szám. Az enyhe növekedés vándorlási többletből adódik.

A település öregedési indexe azt mutatja, hogy a népesség fokozatosan elöregedik. Felsőnyék a Központi Statisztikai Hivatal adatszolgáltatása szerint szegregátummal nem rendelkezik. Közbiztonsági problémák az elmúlt időszakban nem jellemzők. Az inaktív keresők magas száma jelzi a kedvezőtlen munkaerőpiaci lehetőségeket.

Felsőnyék területén az alapfokú nevelési-oktatási intézmények közül egy óvoda és egy általános iskola (8 évfolyammal) működik. Az óvoda 2 csoportban maximum 50 főt tud fogadni.

Az egészségügyi alapellátás biztosított, a házi orvos egyben gyermekorvosi feladatot is ellát. A házi segítségnyújtást, idősek nappali ellátását a DÁM Önkormányzati Társulás útján biztosítják.

A község Művelődési Háza (Béke u. 1.) ad helyet különböző kulturális programoknak, rendezvényeknek és itt található a község könyvtára is.

A nemzeti értéktárban szerepeltetik a Deák-pincét, az épített környezetet a több esetben százéves épületekkel, a hajdani római katolikus plébánia épületét (Cziráki ház), a református és a római katolikus templomot, valamint a természeti értékek kapcsán a Kolláti-rétet. A Kossuth u. 49. alatt álló, egykori tanítói szolgálati lakásban falumúzeum működik.

A községben élelmiszer, vegyesáru üzletek, posta és dohánybolt üzemel. OTP és Takarékbank ATM automata a településtől 7 km-re Iregszemcsén érhető el, üzemanyagtöltő állomás a szomszédos Magyarkesziben van, ahogyan itt üzemel egy vendéglátó ipari egység dohánybolttal és gyógyszertár is.

A települést nem keresztezik markáns tranzitvonalak, közúti elérése gazdasági szempontból kedvezőtlen. Az önkormányzat saját hatáskörében igyekszik segíteni a kevésbé kvalifikált lakosok foglalkoztatását. A közfoglalkoztatási programokból származó bevétel egy részéből asztalos és kovácsműhelyt állított fel az Önkormányzat.

Felsőnyék mezőgazdasági jellegű település, ipara nincs, lakosságának a szántóföldi növénytermesztés mellett a kertészet és a szőlészet-borászat a megélhetési forrása. A jövedelmi viszonyokat tekintve a térségben megfigyelhető átlag alatti jövedelmek jellemzőek.

Az önkormányzat pénzügyi egyensúlya, a folyamatos likviditás biztosított. Az Önkormányzat pályázatai révén felújították az Önkormányzat épületét, az udvar térköves borítást kapott. Nemrégiben megújult a konyha berendezése, piacteret építettek a helyi termékeknek, elkészült a savanyító-tartósítóüzem, ahol hűtőrezleg is működik, felújították az önkormányzat tulajdonában álló hatszobás panzió szálláshelyeit, fürdőszobáit.

A község infrastruktúrája nagyrészt kiépített, a csatornázás ugyanakkor nincs a településen, amit az Önkormányzat pályázati úton kíván megoldani. A településen internet, telefon, kábel-tv biztosított.

Felsőnyéken az egykori varroda területe, valamint az egykori TSZ majorok közül a belterületől délre található felhagyott terület vár hasznosításra.

Az egykori vasút nyomvonalát kerékpárút céljára kívánja a település hasznosítani.

38 db azonosított régészeti lelőhely, 4 db műemlék található itt és ezek műemléki környezete érinti Felsőnyék közigazgatási területét.

Felsőnyék nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtő területét kijelölő települések közé, felszínmozgással érintett terület nem található a községben.

A nagy egybefüggő szántóterületek szélerózióval veszélyeztetett területeknek minősülnek, ezért a védőfásítás javasolt az esetlegesen kialakuló porszennyezés elkerülése érdekében.

A települési szilárd hulladék gyűjtésére, elszállítására heti egy, illetve két alkalommal kerül sor. A település vízvezetés problémái többségében megoldottnak tekinthetők, ugyanakkor egyes lakóutcákban szükséges a vízvezetés felülvizsgálata, szoros összefüggésben az útburkolati javításokkal.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület Felsőnyéken a Kolláti-rét Természetvédelmi Terület.

Felsőnyéket egy távolsági autóbusz útvonal és 3 helyközi útvonal érinti (Budapest, Tamási, Siófok, Enying). A legkedvezőbb kapcsolat Tamási irányába van

munkanapokon 7 járat közlekedik oda-vissza. A többi viszonylaton mindössze napi egy-két járat közlekedik.

Felsőnyék közigazgatási területén meglévő kerékpárforgalmi létesítmény nincs, de a tervezett létesítmények nyomvonala több helyen érinti Felsőnyék területét. Közlekedési szempontból időszakosan a település központjában jelentkeznek parkolási problémák.

A bemutatott tények és folyamatok elemzését SWOT analízis módszerével mutatjuk be. Az elemzés során figyelembe kell venni minden olyan elemet, amely lényeges a település jövője szempontjából, ugyanakkor mindezt a kulcsfontosságú tényezőkre fókuszáltan kell megtenni.

Az erősségek és gyengeségek esetében elsősorban a község belső adottságait mutatjuk be, míg a lehetőségek és veszélyek esetében a külső körülmények legfontosabb tényezőit jelenítjük meg. A SWOT analízis keretein belül elvégzett strukturált összefoglalás segítséget nyújt a település döntéshozóinak a célok és stratégiák meghatározásában.

Összefoglaló SWOT táblázat	
ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none">• Vonzó természeti környezet• Megfelelő szintű közműves ellátottság• Az önkormányzat kimagasló településfejlesztési aktivitást mutat• Gazdag épített örökség• Megfelelő szintű szolgáltatások és kereskedelmi ellátás• Jól működő szociális ellátórendszer• Megfelelő oktatási, nevelési intézmények• Kiegyensúlyozott önkormányzati gazdálkodás• Rendezett közterületek• Rendszeres, aktív vadásztatás folyik	<ul style="list-style-type: none">• Viszonylagos elzártság, rossz megközelíthetőség, hosszabb utazási idők a környező városokba• Folyamatosan előregedő lakosság• Szennyvízhálózat nem létesült• Átlag alatti jövedelmek jellemzőek• Helyenként rossz állapotú belterületi utak és járdák• A lakásállomány előregedő• Kieépített kerékpárút hiánya• Az alacsony végzettségűek maga aránya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none">• Turisztikai kínálat bővíthető, a környék tavai és vízfolyásai a vízi sportoknak, horgászatnak kiváló lehetőséget adhatnak• Belterületen jelentős mennyiségű az üresen álló, közművesített építési telek• Gazdag természeti és épített környezet• A hagyományőrzésben aktív helyi lakosság	<ul style="list-style-type: none">• Népeségfogyás felgyorsul• A falusi turizmussal nem összeegyeztethető tevékenységek megjelenése a majorokban és a belterületen• A falusi turizmus nyújtotta lehetőségekkel nem sikerül élnie a községnek• A kihasználatlan belterületi

<ul style="list-style-type: none">• Energiahatékonysági felújítások folytatása• Vállalkozások fejlesztéseinek segítése• Megújuló energiaforrások alkalmazása az energiaellátásban (intézmények, lakosság)• A természeti és építészeti értékek kihasználása imázsteremtés céljából• A környékbeli településekkel közös programok szervezése• A megüresedő házak hasznosítása vendégházként• Nagy kiterjedésű szőlőterületek• A Tamási-Siófok kerékpárút megépülésével az idegenforgalom új lendületet kaphat	<p>ingatlanok számának emelkedése</p> <ul style="list-style-type: none">• A szélrózió mértéke növekszik• Szegregációs folyamatok megjelenése• Az épített környezet leromlása és a közterületek felújításának elmaradása
--	---

2.2. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Felsőnyék az elmúlt években megvalósított fejlesztések által kijelölt úton kíván továbbhaladni annak érdekében, hogy az épített és természeti környezet védelmét és hasznosítását szem előtt tartva lakosainak megfelelő életkörülményeket biztosítson.

A hosszútávon biztosítható kiegyensúlyozott fejlődés három alappilléret a természeti erőforrások okos módon történő használata, a magasan képzett lakosság igényeihez igazodó megfelelő életfeltételek folyamatos biztosítása, valamint a jelentős népességmegtartó potenciállal bíró önszerveződő, tevékeny helyi közösségek kialakulása és megerősödése feltételeinek megteremtése adja.

A kivételes épített környezet és természeti erőforrások megfelelő használata különösen az energiaforrások, a nyersanyagok, a termőföld, a vizek, valamint a települést körülvevő gazdag élővilág elemeinek a mindenkori valós felhasználási igényekhez optimalizált, a lehető legkevésbé pazarló módon történő, a természeti rendszerekbe a lehető legkevésbé beavatkozással járó felhasználását jelenti az élhető település fenntartása érdekében. E körben kiemelt szerepe van az energiatudatos településüzemeltetés és lakossági attitűd, valamint a megújuló energiaforrások minél szélesebb körű hasznosítása elterjedésének.

A lakosság számára megfelelő, a „jóllétet” biztosítani képes lakókörnyezet alatt a munkahelyek kényelmes és biztonságos megközelíthetőségi feltételeinek folyamatos biztosítását, továbbá a településen élők számára a vagyonbiztonság

növelését, a potenciális balesetveszélyes helyek biztonságosabbá tételét (pl. löszfalak környezete), a településen elérhető köz-, közmű-, jóléti- és üzleti szolgáltatások feltételeinek fejlesztését kell érteni részben a szolgáltatások lakossági igényekhez való igazításával, részben a szolgáltatásoknak helyt adó épületek, infrastruktúra műszaki színvonalának javításával.

A település harmonikus fejlődésének harmadik pillérét jelentő **erős helyi közösségek** különösen nagy szerepet játszhatnak a belső igényekre építkező településfejlesztési akciók tervezésében és sikeres megvalósításában. Az aktív hagyományörző szervezetek és kezdeményezések jelentősen segíteni képesek az önkormányzatot a településfejlesztési feladatok ellátásában, számos fejlesztés helyi közösségi kezdeményezésben sokkal hatékonyabban és eredményesebben véghez vihető, mint kizárólag önkormányzati, vagy állami szerv által történő megvalósításban. A jól megválasztott közösségi kezdeményezések mindemellett hozzájárulnak a lakosság összekovácsolásához, a település népességmegtartó képességének javításához.

2.3. Településfejlesztési elvek rögzítése

A magasabb hierarchia szinten lévő fejlesztési dokumentumokban meghatározott elvek figyelembe vételével, valamint a stratégiai környezet elemzéséből látható trendek és szemléletmód alapján a következő településfejlesztési elvek kerültek rögzítésre:

- **integrált szemléletmód elve,**
- **partnerség, a helyi kezdeményezések befogadása,**
- **hosszútávra tervezés,**
- **fenntarthatóság érvényesítése.**

Az integrált szemléletmódnak megfelelően a településfejlesztési terv együtt kezeli a humán közszolgáltatások minőségi fejlesztését, a műszaki infrastruktúra hálózatának fejlesztését, a természeti környezet, valamint a helyi társadalmi-gazdasági élet fejlesztését. Az említett fejlesztési tématerületek között nincs alá-fölérendeltségi kapcsolat, egyik sem fontosabb a többinél, mindegyiket ugyanolyan részletességgel kell vizsgálni az egyes fejlesztési döntések meghozatala során. A településfejlesztési tervben foglalt fejlesztési elképzelések megvalósításánál az azokhoz tartozó fejlesztési elemeket hasonló súllyal kell majd számon kérni.

A fejlesztési alapelvek közül a partnerség, azaz a helyi kezdeményezések befogadása elvének megfelelően a településfejlesztési tervben foglalt fejlesztési elképzelések széleskörű társadalmi részvétel mentén kerülnek kidolgozásra. A településfejlesztési terv egyik meghatározó elve az, hogy teret adjon azoknak az alulról jövő kezdeményezéseknek, amelyek hasznosítható ötleteket tartalmaznak, és ezek révén az érdekelt helyi szereplőkkel közösen alakítható a község jövője. A

minél szélesebb körű partnerség megvalósítása hatékonyabb tervezést és megvalósítást eredményez.

A főbb fejlesztési irányokat tartalmazó településfejlesztési terv 15-20 évre kitekintő, a település fejlődési irányait meghatározó dokumentum. Hosszútávra tervez, így kiszámíthatóvá teszi és keretbe foglalja a község életét meghatározó fejlesztési tevékenységeket.

A fenntarthatóság elvét a gazdasági, társadalmi és természeti oldalról egyaránt érvényre kell juttatni. A fejlesztési döntéseket a demográfiai folyamatokat mérlegelve, az extenzív területhasználat helyett az intenzív területhasználatot érvényesítve kell meghozni. Kiegyensúlyozott területfelhasználás megtervezése révén a területhasználati konfliktusok megelőzhetővé válnak. A helyi szereplők által felvetett fejlesztések mentén olyan közös gondolkodást kell kialakítani, amely figyelembe veszi a megvalósításhoz rendelkezésre álló humán erőforrásokat, pénzügyi korlátokat, valamint a védelemre érdemes épített és természeti értékeket egyaránt.

A településterv alapjait meghatározó építési törvény (az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény) településfejlesztés és a településrendezés céljának a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítását jelöli meg.

A jogszabályban rögzített elvek szerint a településfejlesztés a fenntartható fejlődést szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítását célozza, a közérdek érvényesítésére törekszik az országos, a térségi, a települési érdek és a jogos magánérdekek összhangjának biztosításával.

Azt is leszögezi az országos rendelkezés, hogy a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme, az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése a települési önkormányzatok kiemelt feladata.

A településfejlesztés és a településrendezés során, valamint a településrendezési sajátos jogintézmények alkalmazásával biztosítani kell a területek közérdeknek megfelelő felhasználását a jogos magánérdekekre tekintettel. Ez a fejlesztési tevékenység számos külső és belső folyamatot elemezve valósul meg. Figyelemmel kíséri a népesség demográfiai változását, lakásszükségletét, a népesség fizikai, szellemi és lelki igényeit, különös tekintettel a családok, a fiatalok, az idősek, a fogyatékos személyek igényeire, az oktatás, a kultúra, a sport, a szabadidő és az üdülés, valamint a civil szervezetek, az egyházi jogi személyek működési feltételeinek lehetőségeire.

A célok megtervezése során hangsúlyt kell helyezni helyi népesség identitásának erősítését, kulturális örökségük sokféleségének és gazdagságának megőrzését segítő intézkedésekre. Támogató hozzáállásra van szükség a népesség megélhetését biztosító gazdasági tevékenységek, a munkahelyek megőrzésének és új munkahelyek teremtésének érdekeit, a mező- és erdőgazdaság, a közlekedés, a posta és a hírközlés, a közüzemi ellátás, különösképpen az energia- és vízellátás, a

hulladékkezelés, a szennyvízelhelyezés és -kezelés biztosítását célzó tevékenységek irányában.

A fejlesztési tervezés során törekedni kell a helyi társadalmi-gazdasági és infrastrukturális egyenlőtlenségek csökkentésére, az integráció elmélyítésére, a közlekedési kényszer csökkentésére és a megfelelő színvonalú közlekedés kialakítására.

Az egészséges lakó- és munkakörülmények, a népesség biztonságának általános követelménye ki kell egészüljön a megőrzésre érdemes történeti vagy településképi jelentőségű településrészek, az építészeti és régészeti örökség védelmével, felújításával és továbbfejlesztésével.

Alapkövetelmény a környezet-, a természet- és a tájvédelem szempontjainak érvényre juttatása, a tájhasználat, a tájszerkezet és a tájkép formálása, a területtel és a termőfölddel való takarékos gazdálkodás.

Nem szabad megfeledkezni a katasztrófavédelem érdekeiről, valamint az infrastrukturális erőforrások optimális kihasználásáról sem. Már rövidtávon is szem előtt kell tartani a zöldfelület-, környezet- és természetkímélő fejlesztések támogatását.

3. Stratégia

3.1. A rövid, közép- és hosszútávú területi, tematikus és ágazati célok meghatározása

Hosszútávú célok

- integrált szemléletmód elve,
- partnerség, a helyi kezdeményezések befogadása,
- hosszútávra tervezés,
- fenntarthatóság érvényesítése.

Középtávú célok:

I. A helyi gazdaság fejlesztése

Az alapvetően mezőgazdaságra és turisztikai szolgáltatásokra alapuló helyi gazdaság fejlesztése további munkahelyeket teremthet a helyiek és környékbeliek számára. A község lakosságának megfelelő megélhetést biztosító munkahelyek létrejöttéhez, illetve a község stabil működtetéséhez elengedhetetlen egy **erős és versenyképes helyi gazdasági** bázis, nyereségesen működő stabil vállalkozásokra alapozva.

A főbb versenyképességi tényezőket, mint az elérhetőség, infrastrukturális ellátottság, szolgáltatások minősége és költsége, megfelelő mennyiségű és

minőségű munkaerő, illetve humán erőforrás, valamint az **innovációra való képesség**, komplex megközelítéssel kell fenntartani, illetve fejleszteni.

A község régi hagyományokkal rendelkezik a növénytermesztés területén, ugyanakkor negatív folyamatok is tapasztalhatóak a népesség csökkenéséből eredően. A népességárfogyás lassítására pozitív hatással lehet a helyi gazdaság fejlesztésére irányuló célkitűzés.

II. Fenntarthatóság

A fenntarthatóság elve kiterjed a természeti, az épített környezet, a gazdaság, valamint a társadalom valamennyi elemére. Alkalmazása révén a jövő generációi számára is biztosítható az élhető települési környezet, a kiegyensúlyozott fejlődés lehetősége.

A fenntartható települési környezet egyik legfontosabb eleme az, hogy a gazdaság fejlődésével párhuzamosan az épített környezet által igénybe vett területek nagysága a lehető legkisebb mértékű legyen. Az alapanyagok helyben történő hasznosítása révén ökológiai szempontból kedvezőbb települési környezet hozható létre, **a környezeti terhelés minimalizálása** a lakosok lakóhelyükkel kapcsolatos elégedettségét növeli.

A fejlesztési elképzelések integrált szemléletben történő megtervezése javítja a település fenntarthatóságát. A generációkon átívelő felelősség a község élhető környezetével kapcsolatban a döntéshozókon felül a lakosság szemléletmódján is múlik. A **széleskörű partnerséggel** meghozott fejlesztési döntések szemléletformáló hatással bírnak.

III. Élhető települési környezet létrehozása

A község lakosság száma csökken, népessége elöregedik, ha több fiatal család helyben maradását és letelepedését biztosítani is tudja, az alacsony természetes szaporodási arányszám, valamint az elöregedés miatt növekedés nem várható. Éppen ezért **fontos a térségi kapcsolatok erősítése**, hiszen a közelben elérhető munkahelyek révén a demográfiai okokból fellépő veszteség csökkenthető, az elvándorlási hajlandóság mérséklődhet. A térségi kerékpáros közlekedés vonatkozásában vannak fejlesztési lehetőségek, megvalósulásuk jelentős településfejlesztési potenciált jelent.

A hosszútávú célok elérését szolgáló rövidtávú célok (specifikus célok):

Rövidtávú célok

1. specifikus cél: Vállalkozóbarát fejlesztések

A település gazdasági területtel rendelkezik, melyet kismértékben zöldmezős területek bevonásával lehet igény esetén tovább bővíteni, ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy nagyon szigorú táj- és természetvédelmi szempontokat mérlegelve kell ezeket a döntéseket meghozni.

Kertészeti és borászati termékek értékesítésében rejlő lehetőségek révén új munkahelyek teremthetők. A löszpartban lévő pincék egy része közösségi célokra hasznosítható, borkostolók szervezésére használható.

A meglévő gazdasági célokot szolgáló infrastruktúra továbbfejlesztésével ösztönözni kell a külső befektetők letelepedését a településen, de figyelembe kell venni, hogy nagy volumenű ipar telepítésére nincsenek meg a feltételek, a rendelkezésre álló munkaerő száma korlátozott.

A volt TSZ telep marha- és birkatartó épületei jelenleg nem használtak, új funkcióval megtölthetők lennének. A volt varroda épület (hrsz 238 környékén) kihasználatlan, új gazdasági, vagy közösségi funkcióval megtölthető.

Ösztönözni kell a vállalkozások gazdasági területen történő megtelepedését, az agrártermékek feldolgozottsági szintjének növelését, javítani kell a piacra jutás feltételeit, valamint törekedni kell a helyi termékek minőségének és marketingjének javítására.

Az önkormányzat és a vállalkozói szféra közötti kapcsolatokat tovább kell erősíteni, a település adópolitikájának transzparenciáját növelni kell.

2. specifikus cél: Turisztikai fejlesztések

A település térségében **kedvező turisztikai adottságok** találhatóak meg, melyek jelenleg még kevéssé kihasználtak. Változatos természeti környezet veszi körül.

A **természeti, táji erőforrások és az épített környezet megóvása** el nem hanyagolható a település turisztikai kínálatának, valamint a helyi lakosok életkörülményének fenntartása, javítása céljából. A helyi jelentőségű turisztika javítása gazdaságélénkítő hatású, mely a szálláshelyek bővítésével, interaktív túraútvonalak fejlesztésével, aktív turizmus kialakításával valósítható meg.

A szálláshelyek tekintetében családi vállalkozások teremthetnek olyan kínálatot, amelyre széles körben igény mutatkozik. Fontos fejlesztési irány lehet a turisztikai kínálat bővítése, a horgászat feltételeinek javításával.

A vadásztatás hagyományaira alapulva bővíthető az idegenforgalmi szolgáltatási kínálat, valamint további szálláshelyek létesítésére mutatkozhat igény.

3. specifikus cél: Hagyományörzés, kulturális örökség megőrzése

A települést **gazdag és sokszínű kulturális és közösségi élet** jellemzi. Hagyományos épített örökséggel rendelkezik, mely mind hozzájárul a helyi identitás fejlesztéséhez. Cél a kulturális életnek helyet adó fizikai környezet korszerűsítése, valamint az esélyegyenlőség elvárásait figyelembe vevő akadálymentesítés megvalósítása, ezzel is elősegítve a kulturális örökség megőrzését, a hagyományok ápolását, a társadalom megerősítését és helyi identitástudat továbbfejlesztését.

A rendezvénytér kialakításával a hagyományörző csoportok fellépései, egyéb kulturális programok méltó színhelyet kaphatnak.

4. specifikus cél: A demográfiai kihívások kezelése

Felsőnyék lakossága folyamatosan elöregedik. Szükséges az időskorú lakosság ellátási feltételeinek továbbfejlesztése. Cél a jelenlegi **szociális ellátórendszer továbbfejlesztése** annak érdekében, hogy a lakosság megfelelő minőségű ellátásban részesüljön, ezzel is hozzájárulva az időskorúak gondozásának, életminőségének javításához.

5. specifikus cél: Település arculatának javítása

Fontos célkitűzés kell, legyen a jelenleg kihasználatlan területek és épületek hasznosítása. A településkép megjelenésében kiemelt jelentőségűek a központi területek, az építészeti értékes épületek, valamint az azokhoz kapcsolódó közművek megújítása. Infrastrukturális beavatkozások révén elősegíthető a **településkép javítása**, amelyek hozzájárulnak a lakosság elégedettségi szintjének növekedéséhez.

Szükség van a településközpont közterületeinek fejlesztésére, parkolók, járdák felújítására, kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére. Igény mutatkozik egy szabadtéri rendezvények megtartására alkalmas terület kialakítására a temető melletti sportpálya környezetében, térburkolással. A sportpálya területén (hrs 416) öltöző és vizesblokk létesítésére van igény.

A temetőben a meglévő ravatalozó felújítása elengedhetetlen, az urnasíros temetkezés lehetőségét is meg kell teremteni, valamint parkolók létesítése szükséges.

A műemléki védettséget nem élvező egyedi utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület vagy növényzet, a hagyományos utcakép védelmet kell, hogy kapjon akárcsak az értékes építészeti emlékek.

Elő kell segíteni a védett értékek jó karban tartását, megőrzését, a község építészeti örökségének, arculatának a jövő nemzedékek számára való megtartását. Az **általános környezetkultúra, az építészeti kultúra szemléletformáló**

terjesztését, és az erre való nevelés támogatását a település vezetése kiemelt célkitűzésnek kell, tekintse.

Az építészeti kultúra támogatása érdekében az önkormányzat példamutató módon jár el a saját tulajdonában lévő építészeti értékekkel, azokat a településkép védelme szempontjából elvárt elveknek megfelelően hasznosítja és újíttja fel.

A Tita-patak környezetének rendezése kiemelt jelentőséggel bír, mert a község frekvenciált területén halad keresztül és a rendezett patakmeder a településkép egyik meghatározó eleme lenne. é

6. specifikus cél: A közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A belterületi utak és járdák felújítása jelentős anyagi erőforrásokat igényel. A hiányzó járdaszakaszok kiépítése és akadálymentesítése, valamint új parkolók létesítése pályázati támogatások nélkül reálisan nem valósítható meg.

A kerékpáros közlekedés nem csak a kapcsolódási lehetőségeket erősítené, de megalapozhat egy turisztikai kerékpár útvonalat a természeti környezet értékeire építve. A kerékpáros közlekedés megkedveltetéséhez és népszerűsítéséhez elengedhetetlen a megfelelő infrastruktúra kialakítása (kerékpártárolók, bérelhető kerékpárok, kerékpáros idegenvezetés stb.).

A kerékpáros munkába járás jelentősen csökkentheti a környezetterhelést is a térségben, így környezetvédelmi szempontból is fontos.

7. specifikus cél: Intézmények felújítása

A közintézmények fenntartása költségigényes, az önkormányzat éves költségvetésének jelentős részét teszi ki.

Kiemelt cél a **község középületeinek** komplex szemléletű, így **energiahatékonyság központú korszerűsítése**, amely magában foglalja az épületek hőszigetelését, a nyílászárók cseréjét, valamint a hőtermelő és hőleadó rendszerek fejlesztését, valamint az épületek egy részét új funkciók befogadására is alkalmassá kell tenni.

Cél a megújuló energiaforrások hasznosítását célzó önkormányzati fejlesztések megvalósítása az energiafüggetlenség hosszú távú biztosítása érdekében.

Kiemelt célként fogalmazható meg az ún. passzív épületenergetikai fejlesztések mellett a fűtési rendszerek korszerűsítésével a megújuló energiahordozók használatának növelése.

Az élhető települési környezet alapelveire épülő jövőkép eléréséhez közvetlenül kapcsolódik a három kijelölt átfogó cél. A megfogalmazott négy településfejlesztési elv segít abban, hogy mind a hosszútávra szóló átfogó célokat, mind a specifikus célokat fenntartható módon, partnerségben érje el a település, a szinergikus hatások maximális kihasználásával.

A fent megfogalmazott településfejlesztési célok a település teljes közigazgatási területére kerültek megfogalmazásra.

3.2. A településfejlesztési célok rendszerének és a célok összefüggéseinek vázlata

A **specifikus célok** rendszerének hozzájárulása az **átfogó célok** eléréséhez rendszerszemléletben, komplex módon értelmezhető, azaz az egyes átfogó célok nem egymástól elszigetelt részrendszerekként építenek kapcsolatot a specifikus célok adott részhalmozásával, hanem az egyes specifikus célok több átfogó cél elérésére is gyakorolnak közvetlen, vagy közvetett hatást.

Az átfogó és specifikus célok közötti kapcsolatok bemutatása:

Átfogó és specifikus célok közötti összefüggések		Átfogó célok		
		A helyi gazdaság fejlesztése	Fenntarthatóság	Élhető települési környezet létrehozása
Specifikus célok	S1: Vállalkozóbarát fejlesztések	erős kapcsolat	közepes kapcsolat	nincs vagy gyenge kapcsolat
	S2: Turisztikai fejlesztések	erős kapcsolat	közepes kapcsolat	nincs vagy gyenge kapcsolat
	S3: Hagyományörzés, kulturális örökség megőrzése	nincs vagy gyenge kapcsolat	közepes kapcsolat	erős kapcsolat
	S4: A demográfiai kihívások kezelése	erős kapcsolat	közepes kapcsolat	közepes kapcsolat
	S5: Település arculatának javítása	közepes kapcsolat	nincs vagy gyenge kapcsolat	erős kapcsolat
	S6: A közlekedési kapcsolatok fejlesztése	erős kapcsolat	közepes kapcsolat	közepes kapcsolat
	S7: Intézmények felújítása	közepes kapcsolat	erős kapcsolat	közepes kapcsolat

Jelmagyarázat:

	erős kapcsolat
	közepes kapcsolat
	nincs vagy gyenge kapcsolat

A stratégia összhangja más stratégiákkal

A település olyan hosszú- és középtávú stratégiai célokat határozott meg, amelyek az Európai Unió fejlesztési forrásaival, illetve hazai forrásokból támogatható beavatkozásokon keresztül lehetővé teszik a kockázatok és lehetőségek elemzése által alátámasztott, és a jövőképpel összhangban álló beruházások megvalósítását,

miközben illeszkednek a felsőbb és helyi szintű stratégiák és tervek célrendszeréhez, továbbá a helyi közösségek szándékaihoz.

A településfejlesztés sikeressége nagymértékben függ az integrált szemléletmód érvényesítésétől. Attól, hogy a településfejlesztés különböző szereplői képesek-e saját közvetlen érdekeiken is túllépve megteremteni a közös társadalmi, gazdasági és környezeti célok érdekében szükséges összefogást, vagyis az integrált településfejlesztés optimális feltételeit.

Az Európai Unió által előrevetített stratégiai célok

Az Európai Unió 2020-2027-es időszakra vonatkozó stratégiája a közösségi szakpolitikákat és költségvetést, valamint a tagállamok kapcsolódó eszközeit az alábbi célok megvalósulásának veti alá:

- versenyképesebb és intelligensebb Európa: tervezett beavatkozásai az Intelligens Szakosodási Stratégián alapulnak, amely stratégia meghatározza a kkv fejlesztés, a K+F+I, a digitalizáció és a hozzájuk kapcsolódó képzés témakörének fejlesztési irányait;
- zöldebb Európa: a gazdaságosan és környezetileg is fenntartható energiatermeléssel és biztonságos hálózatokkal, intelligens megoldásokkal, megújuló és bővülő kapacitású közművekkel, tisztább üzemű közlekedéssel segíti a klíma- és környezetvédelmi célok elérését;
- jobban összekapcsolt Európa: a tervezett beavatkozások a Nemzeti Közlekedési Stratégiával és az EU Fenntartható és intelligens mobilitási stratégiájával vannak összhangban;
- szociálisabb és befogadóbb Európa: ennek keretében a gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes társadalom alapjait erősítik;
- a polgárokhoz közelebb álló Európa: középpontjában a területi különbségek csökkentéséhez kapcsolódóan a térségek és települések fejlesztése áll, miközben a részét képezi a helyi térségi adottságokra és vonzerőkre építő, tematikusan és térségileg integrált és összehangolt turisztikai fejlesztések támogatása is;
- igazságos átmenet: azokra a térségekre és ágazatokra összpontosít, amelyeket a leginkább érint a klímavédelmi célú gazdasági átmenet, tekintettel szénalapú energiahordozóktól való függőségükre.

A célrendszer az EU összes tagállamának középtávú fejlesztési irányait egyértelműen kijelöli, és a közösségi szinten kitűzött célok kizárólag az egyes országok, benne a városok és egyéb települések, az összes állampolgár helyi és egyéni teljesítménye alapján érhető el. Annak érdekében, hogy az EU stratégia a leghatékonyabban és legnagyobb valószínűséggel megvalósuljon, minden szereplőnek a saját képességei és adottságai szerinti legalkalmasabb területeken kell hozzájárulnia. Magyarország 2030-ig szóló kiemelt célkitűzése a gazdasági és

társadalmi versenyképesség növelése a kedvezőtlen helyzetű térségek fejlesztése mellett, miközben a társadalmi, gazdasági, környezeti és humán fenntarthatóság összhangjával biztosítja a jövő nemzedékek lehetőségeinek hosszútávú megőrzését. Az Európai Unióval kötött Partnerségi Megállapodás céljai úgy kerültek meghatározásra, hogy összhangban álljanak a hazai fejlesztéspolitika stratégiai céljaival, miközben maradéktalanul megfeleltethetőek az EU szakpolitikai célkitűzéseinek is. A források tervezett allokációját vizsgálva megállapítható, hogy a vállalkozásfejlesztésen, az innováción, a digitalizáción, a közlekedésfejlesztésen, valamint a zöld átálláson lesz a hangsúly.

A 2021-2027-es fejlesztési ciklusban az alábbi Operatív Programok állnak majd rendelkezésre:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz
- Végrehajtási Operatív Program Plusz
- Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz

Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

A Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OTFK) fejlesztési prioritásokat fogalmaz meg a 2014-2020-as programozási időszak fejlesztéspolitikájára számára, de jövőképe és célrendszere 2030-ig szól. A nemzeti jövőkép elérése érdekében az OTFK 4 hosszútávú, 2030-ig szóló átfogó célt fogalmaz meg az alábbiak szerint:

- Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Térségspecifikus célkitűzésként az OTFK Tolna megye viszonylatában a következő célkitűzéseket fogalmazta meg a megyei fejlesztéspolitikai törekvések koordinálása számára:

- innovatív környezeti ipar és energetika lehetőségeinek megteremtése, a Paksi Atomerőmű fejlesztéséhez kapcsolódó szak- és felsőoktatási képzés biztosítása,
- piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (élelmiszeripar, textil- és bőripar, fémfeldolgozás), mezőgazdasági termékek feldolgozása, piaci

értékesítése; a biotermelés ösztönzése, az agrármarketing- tevékenység fejlesztése,

- közúti és vasúti közlekedésinfrastruktúra fejlesztése a táji, környezeti szempontok figyelembevételével,
- a termálvízkinccs egészségsturisztikai, energetikai és mezőgazdasági hasznosítása,
- a turizmus jelenlévő ágazatainak fejlesztése, tematikus összekapcsolása (termál-, gyógy- és egészség turizmus, vadászturizmus, tájjellegű és kulturális turizmus, vízi turizmus, horgászturizmus).

Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia 2030

2030-ra általános jövőképként célunk a roma emberek egyenlőségének, befogadásának és részvételének jelentős előmozdítása, amely a különböző szakterületeken (gyermekjólét, köznevelésoktatás-képzés, foglalkoztatás, egészség, lakhatás és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közösségfejlesztés, kulturális és nemzetiségi jogok) elért előrehaladásban ölt testet. Az MNTFS 2030 fő célkitűzései többek között:

Növelni a közszolgáltatások minőségi és mennyiségi hozzáférési lehetőségeit az ország hátrányos helyzetű területein.

- Javítani a leszakadó térségek, települések közlekedési elérhetőségét, ezzel is csökkentve a területi elmaradottságot.
- a bölcsődei hálózat bővítésével és fejlesztésével ösztönözni a hátrányos helyzetű, köztük roma kisgyermek minőségi napközbeni ellátását.
- Erősíteni a köznevelési intézmények esélyteremtő szerepét, segítséget nyújtani a roma és hátrányos helyzetű tanulók oktatása tekintetében legnehezebb helyzetben lévő iskoláknak.
- Támogatni a hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozását, valamint a minőségi nemzetiségi neveléshez való hozzáférést és a nemzetiségi kultúrák minél korábbi életkorban való megismerését a szemléletformálás és a társadalmi befogadás erősítése érdekében.
- Erősíteni a hátrányos helyzetű tanulók/hallgatók digitális és nyelvi kompetenciáit, valamint az egészség- és környezettudatos viselkedési kultúrájának kialakítását. növelni a leghátrányosabb helyzetű munkaerőpiaci csoportok, köztük a romák foglalkoztatottsági mutatóját.
- Hatékony beavatkozásokkal növelni a hátrányos helyzetű, szolgáltatáshiányos területeken élő emberek egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutását, egészségműveltségét és egészségtudatosságát.
- Komplex beavatkozásokkal javítani a nehéz lakhatási körülmények között a szegregátumokban és szegregációval veszélyeztetett területen élők helyzetét, valamint a legnehezebb helyzetű településen élők felzárkózási esélyeit.

Felsőnyék területén nem találhatóak szegregálódott területek, ennek ellenére az önkormányzat a társadalmi hátrányok leküzdését folyamatos feladatának tekinti.

Egészséges Magyarország 2021-2027

Az országos egészségügyi intézkedések átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékony ellátórendszer működtetése, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztésekkel az elérhető egészségnyereség maximalizálása érdekében. A tervezett beavatkozások központi eleme az egészségtelen életmód hatásainak mérséklése, a dohányzás, alkoholizmus és elhízás visszaszorítása, a táplálkozási és testmozgási szokások átalakítása és a sérülés-megelőzés valamennyi korcsoportban. Ehhez járul hozzá az egészségműveltség és egészségtudatosság fejlesztése, a népegészségügyi célú szervezett szűrővizsgálatok körének bővítése, a céllakosság szűrővizsgálatokon való részvételi arányának növelése, a népegészségügy korszerűsítése a szolgáltatások esélyegyenlő hozzáférése kiemelten a hátrányos helyzetű térségekben, valamint az egészségügyi ellátás színvonalának növelése. Stratégiai célkitűzés a magyar emberek egészségi állapotának további javítása, az egészségben eltöltött életek számának növelése.

Célok, melyekhez a település céljai is illeszkednek a következők:

- Szolidáris és befogadó társadalom, a közösségtudat erősítése;
- A társadalmi struktúrához illeszkedő magas színvonalú humán szolgáltatások, programok;
- Egészséggazdaság, a sportolási lehetőségek minőségi fejlesztése.

Tolna Megyei Területfejlesztési Program 2021-2030

A megyei területfejlesztési program szakmai alapvetése szerint Tolna megye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő, kisvárosokra és falvakra épülő agrárvidék. A megye természeti szépségekben gazdag, de kevés a jelentős mértékű turizmust megteremtő attrakció. Tolna megyére jellemző, hogy mindenhol erős a helyi identitás, helyi kultúra. A Fejlesztési Program szempontjából az a legfontosabb kihívás, hogy hogyan lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő energiákat mozgósító, realiztikus fejlesztési elképzeléseiket összeállítani és megvalósítani.

Mindezen fejlesztési iniciatívák sikeres megvalósítása érdekében az aktualizált megyei területfejlesztési program az alábbi célrendszert fektette le:

Átfogó célok:

- a megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése
- társadalmi megújulás, társadalmi kohézió
- a vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

Specifikus célok:

- új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként,
- piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése,
- a megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása,
- vállalkozások versenyképességének erősítése,
- oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban,
- a kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése,
- települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése,
- mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termékelőállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel,
- vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

Tolna Megyei Integrált Területi Program

A 2022-ben elfogadott tervezési dokumentum a 2021-2027-es uniós költségvetési ciklus végéig határozza meg konkrét beavatkozási területeket Tolna megyében, alkalmazkodva az országos Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) végső változatának prioritásaihoz, intézkedéseihez. Mindennek tekintetében a megyei ITP az alábbi fejlesztési célrendszert rögzíti:

Átfogó célok:

- A1 Gazdaságfejlesztés - A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése;
- A2 Humánerőforrás-fejlesztés - Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió;
- A3 Vidékfejlesztés - A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése.

Stratégiai (specifikus) célok:

- S1 Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként;
- S2 Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése;

- S3 A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása;
- S4 Vállalkozások versenyképességének erősítése;
- S5 Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban;
- S6 A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése;
- S7 Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése;
- S8 Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termékelőállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel;
- S9 Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése;
- S10 A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése.

A területi célrendszerben a területi jellegzetességek és a területi szereplők szempontjából, a Konceptióban megfogalmazott három átfogó és tíz specifikus céllal összefüggésben kerültek kijelölésre a területi célok:

- T1 A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként;
- T2 Sió és Duna-menti rekreációs térség turisztikai hasznosítása;
- T3 Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás);
- T4 Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása;
- T5 Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepülésekben;
- T6 Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása;
- T7 A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása;
- T8 Közép-Duna Menti Kiemelt Térség;
- T9 A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség komplex fejlesztési programmal fejlesztendő terület

Az átfogó és a specifikus célok elérése érdekében Tolna megyében öt fejlesztési prioritás került kijelölésre. A prioritások határozzák meg azokat a területeket, amelyekre a fejlesztési forrásokat összpontosítani kell. Ezek a prioritások az alábbiak:

- P1 A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése

P2 A helyi közösségek és kultúra megerősítése, valamint a közösségi élet újraindítása

P3 Környezettudatos és fenntartható fejlesztések

P4 Vidék felzárkóztatása, közszolgáltatások színvonalának emelése

P5 Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése

3.3. Integrált és tematikus beavatkozási területek

Felsőnyék Község Önkormányzata célul tűzte ki a község és környéke jelenlegi problémáinak átfogó program mentén történő megoldását, továbbá, hogy az Európai Unió 2021-27-es programozási időszaka során megnyíló pályázatokkal, valamint a Magyar Falu Program nyújtotta lehetőségek által mindinkább élhető településsé fejleszti Felsőnyéket.

A településfejlesztési beavatkozásoknak integrált szemléletű, egymásra épülő eszközökből felépülő, komplex helyi programok formájában kell megvalósulniuk, mert csak az ilyen módon összeállított és megvalósított beavatkozások képesek fenntartható eredményekkel hozzájárulni a hosszú távú célok eléréséhez.

Felsőnyék esetében a község 3 átfogó célja, így A helyi gazdaság fejlesztése, a Fenntarthatóság és az Élhető települési környezet létrehozása szervesen illeszkedik a megye területfejlesztési programjához és annak céljaihoz.

A település az átfogó célokat 7 specifikus és tematikus beavatkozásokon keresztül kívánja elérni. A gazdaság erősítésének módja, melyben az Önkormányzatnak tere és lehetősége van az olyan *Vállalkozóbarát fejlesztések (1)* megvalósítása, melyek elsősorban az alapinfrastruktúra fejlesztésén keresztül teremtenek lehetőséget a helyi KKV-k számára. A gazdaság egy tematikus beavatkozási területe a *Turizmus fejlesztése (2)*, ahol a község súlyához mérten lehet része a megye fejlesztési elképzeléseinek, különös figyelemmel a Sió és Duna-menti rekreációs térség adottságaira. Ezt erősíti a *Hagyományörzés, a kulturális örökség megőrzése (3)*, mely azon túl, hogy további addicionális elemként jelenik meg a turisztikai kínálatban, egyben a helyi identitás erősítésén keresztül - ha közvetetten is, de - hatást gyakorol a település demográfiai lehetőségeire. (lásd: külföldiek betelepülése). E tekintetben szintén jelentős hozzáadott értéket képvisel a *Település arculatának javítása (5)*.

Ugyanakkor a település élhetőségének alakításában kulcs szerep jut azon beavatkozásoknak, melyek a lakosság komfortjának és az ellátások, valamint a napi működés biztonságának megalapozását célozzák. A *Demográfiai kihívások kezelése (4)* elsődlegesen az idősödő lakosság kiszolgálásának szem előtt tartásával, a *Közlekedési kapcsolatok fejlesztése (6)*, valamint az *Intézmények felújítása (7)* a helyben élők igényeinek minél teljesebb figyelembe vételével biztosíthatja a község lakóinak jóllétét és ellátásbiztonságát.

A Településfejlesztési Terv által meghatározott elvek a legkülönbözőbb forrásokra - önkormányzat saját forrásai, uniós forrásokra épülő tematikus/ágazati operatív

programok, központi költségvetési források stb. - alapozott programelemek egységes (integrált) szemléletben és keretek között történő tervezését és végrehajtását irányozzák elő, így az uniós forrásokra alapozott beavatkozások tervezésével párhuzamosan kívánatos az összes lehetőséget számba venni.

Felsőnyék Község Önkormányzata a tudatos fejlesztés alapját kívánja megteremteni Településfejlesztési Terve megalkotásával, melybe szükség szerint az érintett és környező településeket is bevonja. A tervezésben részt vesznek a község meghatározó gazdálkodó és civil szervezetei. Ezek alapján az önkormányzat olyan fejlesztési dokumentumokat készít, melyekben minden érintett lakos és szervezet véleményét integrálja és gazdag történelmi, kulturális és környezeti értékeire építkezve képes elérni, hogy a jövőben minden lakos számára vonzó élettér legyen.

3.4. Az épített és természeti örökség védelme követelményeinek meghatározása

A Tolna Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály 2021. évi adatszolgáltatása alapján 4 db műemlék és ezek műemléki környezete található Felsőnyék közigazgatási területén.

A településképi rendelethez 2017-ben készült Értékeltár, mely tartalmazza a helyi védelem alatt álló művi értékek adatlapjait. Az adatlapok részletesen bemutatják a település helyi védelemmel érintett építményeit.

Felsőnyék közigazgatási területét 38 db azonosított régészeti lelőhely érinti.

Felsőnyéket a Sió vonalában érinti az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete, amely egy lineáris vízparti zöldsávot képez Ény-Dk-i irányú tengellyel. A Sió lajoskomáromi részén kiterjedt magterület található, valamint a Sió szabadhídvégi, majd enyingi szakaszán végig széles magterület helyezkedik el. Így a felsőnyéki ökológiai folyosónak kiemelt szerepe van a természetközeli vegetáció fennmaradásával a fajok útvonalának biztosításában.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület Felsőnyéken a Kolláti rét Természetvédelmi Terület. A Sió csatorna menti védett terület mélyebben fekvő része kiszáradó láprét, míg magasabban fekvő területei üde kaszálóréteknek ad helyet.

Felsőnyék Község Helyi Építési Szabályozásáról szóló 7/2007. (IV.15.) számú önk. rendelete egyedi tájértékeket javasol védelemre. Az egyedi tájértékek az adott településre, tájra jellemző természeti értékek, képződmények és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elemek, amelyeknek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentőségük van. Gyakran „csak” a helyi közösségek számára van jelentősége, mint például a népi vallásosság táji megjelenéseként egy-egy keresztnek, vagy a korábbi tájhasználat emlékeként egy pincének. Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a nemzeti park igazgatóságok feladata.

4. Cselekvési program

4.1. A célok eléréséhez szükséges feladatok meghatározása

A fejlesztési tervben azok a lényeges fejlesztési jellegű beavatkozások szerepelnek, amelyek a település életében középtávon jelentősebb változást eredményeznek. A stratégia operatív jellegéből következően a projektek legfontosabb jellemzői szerepelnek a következő leírásokban, illetve annak igazolása, hogy a tervezett projektek a kitűzött célok elérése érdekében szükségesek. Mindemellett fontos annak szem előtt tartása is, hogy az előkészítettség különböző fázisaiban levő projektelképzelések egymáshoz optimálisan illeszkedve a lehető leghatékonyabban szolgálják a stratégia céljainak elérését.

A településfejlesztési tervben négy projekt típust különböztetünk meg:

- **Kulcsprojekt:** azok a tervezett fejlesztések, amelyek alapvetően szükségesek ahhoz, hogy az átfogó célok teljesüljenek.

Abban az esetben, ha a projekt valamilyen oknál fogva nem valósul meg, akkor a célok jelentősen sérülhetnek. A kulcsprojekt megvalósulása előfeltétele egyéb tervezett fejlesztések megvalósulásának vagy azok hatásai érvényesülésének.

- **Hálózatos projekt:** a település több, egymáshoz kapcsolódó projekteleméből összetevődő projektje.

A közigazgatási terület jelentős részére kiterjed, valamint a projektelemek szoros összefüggésben vannak egymással. A hálózatos projekt olyan integrált projekt, amelyben a szektorális fejlesztések egységes keretben kerülnek meghatározásra.

- **Akcióterületi projekt:** egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen elhelyezkedő projekt.

A projektelemek az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra, valamint várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő az akcióterületen.

- **Egyéb projektek:** a fenti kategóriákba nem tartozó, egyéb szempontból fontos fejlesztési beavatkozás.

Az önkormányzat az Akcióterület kijelölése alkalmával és a kapcsolódó egyes beavatkozások meghatározásakor a stratégiai célok minél hatékonyabb elérését tűzte ki. A település a fejlesztéseket saját maga hajtja végre, mivel így tervezhető azok sikeres megvalósítása. Ehhez elsősorban külső - állami és európai uniós, valamint egyéb pályázati - támogatásokat kíván igénybe venni, de ahol erre van mód külső piaci szereplők bevonását is tervezi a projektekbe.

Az önkormányzat a piaci szereplőket és a lakosságot is már a településfejlesztési terv tervezési fázisában bevonta a partnerségi egyeztetések keretében. Az önkormányzat a jogszabályban előírt lakossági fórumok megtartása mellett a stratégiai dokumentumokat elektronikus formában is folyamatosan elérhetővé teszi, és tájékoztatja erről az érintetteket, felhívva a figyelmet az együttműködés és a vélemény-nyilvánítás lehetőségére.

A település projektjeinek csoportosítása:

Sorsz.	Projekt neve	Kulcsprojekt	Hálózatos projekt	Akcióterületi projekt	Egyéb projekt
Turisztikai és gazdaságfejlesztési projektek					
1.	Kertészeti és borászati fejlesztések	K1			
2.	Vízi turisztikai fejlesztések	K2			
3.	Falusi szálláshelyek fejlesztése		H1		
4.	Gazdaságfejlesztési projektek				E1
Funkcióbővítő fejlesztések					
5.	A településközpont fejlesztése			AT1	
6.	Temető környezetének rendezése			AT2	
Úthálózat felújítás, fejlesztés					
7.	Térségi kerékpárút fejlesztése	K3			
8.	Útfelújítások		H4		
9.	Közvilágítás fejlesztése		H5		
Belterületi csapadékvíz és szennyvízelvezető rendszerek fejlesztése					
10.	A szennyvízhálózat kiépítése		H3		
Önkormányzati épületek energetikai fejlesztése					
11.	Az iskola épületének korszerűsítése				E2
Egyéb elképzelések (egyéb ágazati OP-ba sorolható fejlesztések) megvalósítása					
12.	Az önkormányzati bérlakás állomány növelése		H2		

A 2021-2027 között megvalósuló 7 éves Európai Unió ciklusban tervezett projektek meghatározó jelentőséggel bírnak a község középtávú fejlődése tekintetében. A projektek számos további fejlesztés alapjául szolgálnak, illetve azok több esetben kapcsolódnak a szomszédos települések területéhez is. A hálózatos projektek mintegy felfűzik a további projektelemeket, melyekkel szélesebb területi hatásokat érnek el.

Az Akcióterületek kijelölésénél szempont volt, hogy a település legfontosabb közterületeit, közigazgatási, szolgáltatási intézményeit felfűzve kerüljenek lehatárolásra, ahol a település működése szempontjából meghatározó jelentőségű fejlesztési beavatkozásokat tervezi megvalósítani az önkormányzat.

Az Önkormányzat fejlesztéseire pályázatok útján keresi a finanszírozás lehetőségét. E tekintetben elsősorban az alábbi európai uniós programok, valamint a Magyar Falu Program (MFP) pályázatai nyújthatnak alapot a beruházások megvalósításához:

- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz
- Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz

A falusi turizmus fejlesztése terén lehetőségeket tartogatnak a Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program pályázatai is.

A tervezett projektek finanszírozási lehetőségei:

Fejl. tip.	Projekt neve	Lehetséges finanszírozási forrás	Várható támogatás intenzitás	Indikatív ütemezés	Kedvezményezett
Turisztikai és gazdaságfejlesztési projektek					
K1	Kertészeti és borászati fejlesztések	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.1.1	50-100% a beavatkozás jellegének függvényében	2022-27	helyi önkormányzat
K2	Vízi turisztikai fejlesztések	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.1.3	100%	2022-27	helyi önkormányzat
H1	Falusi szálláshelyek fejlesztése	Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program Kisfaludy Szálláshely fejlesztési Konstrukció	100%	2022-27	működési engedéllyel rendelkező jogi vagy természetes személy
E1	Gazdaságfejlesztési projektek	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.1.1	50-100% a beavatkozás jellegének függvényében	2022-27	helyi önkormányzat
Funkcióbővítő fejlesztések					
AT1	A településközpont fejlesztése	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.2.1	100%	2022-27	helyi önkormányzat
AT2	Temető környezetének rendezése	Magyar Falu Program	100%	2022-27	helyi önkormányzat
Úthálózat felújítás, fejlesztés					
K3	Térségi kerékpárút fejlesztése	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.1.3 TOP Plusz-1.2.1 Magyar Falu Program	100%	2022-27	helyi önkormányzat
H4	Útfelújítások	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.2.3; Magyar Falu Program	100%	2022-27	helyi önkormányzat
H5	Közvilágítás fejlesztése	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-1.2.1	100%	2022-27	helyi önkormányzat
Belterületi csapadékvíz és szennyvízelvezető rendszerek fejlesztése					

H3	A szennyvízhálózat kiépítése	Európai Unió pályázat: KEHOP Plusz	100%	2022-27	
Önkormányzati épületek energetikai fejlesztése					
E2	Az iskola épületének korszerűsítése	Európai Unió pályázat: TOP Plusz-2.1.1; Magyar Falu Program	100%	2022-27	helyi önkormányzat
Egyéb elképzelések (egyéb ágazati OP-ba sorolható fejlesztések) megvalósítása					
H2	Az önkormányzati bérlakás állomány növelése	Magyar Falu Program	100%	2022-27	helyi önkormányzat

4.2. A települési vízgazdálkodás és csapadékvíz-gazdálkodás fejlesztési feladatai

Felsőnyék belterületén a Tita-patak halad keresztül dél-nyugat-észak-keleti irányban, mely a csapadékvizek befogadója. A település vízvezetését árok- és csatornarendszer biztosítja. A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. számú melléklete szerint Felsőnyék nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtő területét kijelölő települések közé.

A felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet célja a felszíni vizek minőségének megóvása, fenntartása és javítása, a vízi és vízközei, továbbá a felszíni víztől közvetlenül függő szárazföldi élőhelyek és élő szervezetek fennmaradásához szükséges feltételek biztosítása, a vízhasználatok biztonsága, az emberi egészség-, és a környezeti állapot megőrzése érdekében a szennyezések megelőzése és csökkentése.

Az egyes befogadókba vezethető szennyező és mérgező anyagokra vonatkozó határértékeket a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet írja elő. E rendelet 2. számú melléklete szerint a vizsgálati terület a 4. általánosan védett befogadók területi kategóriájába tartozik, mivel a Tita-patak a Sió-csatorna jobboldali mellékvízfolyása. Ezáltal a településen a 4. kategóriára vonatkozó határértékek az irányadók közvetlenül a befogadóba történő bevezetés esetén. Az egyes technológiákra vonatkozó határértékeket ugyanezen rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza.

Az Országos Területrendezési Tervvel összefüggésben a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról vízminőség-védelmi terület övezetét jelölte ki a belterület keleti részén. A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet alapján Felsőnyék érzékeny területen helyezkedik el.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken az alábbi előírások betartását szükséges szem előtt tartani:

- a felszíni vizek pótlása felszín alatti vízből vízgyűjtő-gazdálkodási tervben foglaltak szerint történhet;
- akkor végezhető olyan tevékenység, amelynek következtében a fedőréteg eltávolítása révén felszínre kerül a felszín alatti víz, ha biztosított a 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet 9.§ (1) bekezdés és a 10.§ (1) bekezdés szerinti előírások teljesülése.
- Szennyező anyagok felszín alatti vízbe történő bevezetésének megelőzésére vagy korlátozására, a felszín alatti vizek jó minőségi állapotának biztosítása érdekében tevékenység végzése során szennyező anyag, illetve lebomlása esetén ilyen anyagok keletkezéséhez vezető anyagok használata, illetve elhelyezése csak környezetvédelmi megelőző intézkedéssel, és - az engedélyezhető közvetlen bevezetések kivételével - műszaki védelemmel folytatható;
- a felszín alatti víz, földtani közeg (B) szennyezettségi határértéknél kedvezőbb állapotának lehetőség szerinti megőrzésével végezhető
- nem eredményezhet kedvezőtlenebb állapotot, mint amit a felszín alatti víz, a földtani közeg (B) szennyezettségi határértéke vagy az annál magasabb (Ab) bizonyított háttér-koncentráció, továbbá az (E) egyedi szennyezettségi határérték, illetve kármentesítés esetében a (D) kármentesítési célállapot határérték jellemez, kivéve a (3) és (4) bekezdésekben foglalt esetet;
- nem eredményezheti a víztest jó kémiai állapotának romlását, valamint a szennyezőanyag koncentrációk jelentős és tartós emelkedését;
- bevezetést, elhelyezést csak engedéllyel lehet folytatni.

A közüzemi ivóvízellátást a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. Tamási Üzemeltetési Üzemvezetőség szolgáltatja. A vízbázis a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság besorolása alapján sérülékeny ivóvízbázisok közé tartozik. Az ivóvízminőség súlyos problémáira számos intézkedés irányult a korábbi években, az elért eredmények beszédesek, azonban az ivóvízminőség-javító program még nem fejeződött be.

A felszíni vizek védelme érdekében a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21). Korm.rendelet előírásait be kell tartani. A sérülékeny földtani környezetben lévő ivóvízbázisokon szükséges a vízbázis védelmi biztonságba helyezési beruházások megalapozása, valamint vizsgálatok végrehajtása. A vízminőség problémáinak megoldására a Víziközművek javaslati fejezet foglalkozik részleteiben. Továbbra is folyamatosan vizsgálni szükséges a vízbázis állapotát, a vízkészlet megfigyelésére pedig monitoring hálózatot kell kiépíteni a vízkivételek, valamint a szennyező források környezetében. Meg kell határozni a vízbázis védelme érdekében kijelölendő védőterületet és az intézkedések körét. A szennyvíz csatornahálózat teljeskörű kiépítése szükséges.

Törekedni kell arra, hogy a csapadékvíz kezelését és hasznosítását mindenki a telkén belül oldja meg, mert ez egyszerre tenné zölddebbé, élhetőbbé települési környezetet. A víz erőforrás, ennek megfelelően otthonokban is takarékoskodni és gazdálkodni kell vele. A lehulló csapadék azonnali visszatartásában a szikkasztásnak és a tározásnak van jelentős szerepe. A terület klíma-, domborzati és talajviszonyaitól függ, hogy a kettő közül melyik használata az előnyösebb.

A hosszútávú tározás történhet felszíni zöldtetők, felszíni esőgyűjtő tartályok, víztározó tavak, vagy felszín alatti víztározó tartályok, eszközök használatával. Egy víztározó tó nagy mennyiségű csapadékot képes tározni, és emellett egy közpark, vagy erdőterület fő attrakciójává is válhat. Magyarország klímáján a forró nyarak alatt igen magas a nyílt vízfelületek párolgási vesztesége, ami egyrészt előnyös, mert intenzíven hűti a környezetet, másrészt viszont ebben az időszakban vízpótlásra is szükség lehet. A hosszú távú tározás lehetővé teszi a csapadékvíz hasznosítását is.

5. Fejlesztési tervlap

5.1. A fejlesztési akcióterületek térbeli összefüggései

Akcióterületi projektek

AT1: A településközpont fejlesztése

A településközpont közterületeinek fejlesztése, parkolók, járdák felújítása, kerékpáros infrastruktúra fejlesztése.

A beavatkozás érinti a terület köztéri burkolatait, parkolókat, járda és kerékpárutakat, parkokat játszó és pihenő területek kiépítését, felszerelését. A projekt a járdákat, a zöldterületeket, a felszíni csapadékvizeket, az útburkolatokat, a kiszolgáló létesítményeket együttesen kezeli és együtt jár valamennyi föld feletti és föld alatti közmű érintettségével esetenként átépítésével.

AT2: Temető környezetének rendezése

Szabadtéri rendezvények megtartására alkalmas terület kialakítása a temető melletti sportpálya környezetében, térburkolással. A sportpálya területén (hrsz 416) öltöző és vizesblokk létesítésére van igény.

A temetőben új ravatalozó létesítésére lenne igény, valamint az urnasíros temetkezés lehetőségének a bővítése, valamint parkolók létesítése szükséges.

Kulcsprojekt

K1: Kertészeti és borászati fejlesztések

Kertészeti és borászati termékek értékesítésében rejlő lehetőségek révén új munkahelyek teremthetők.

Hazánk zöldségtermesztésében kiemelt szerepe van a hajtatásos termesztésnek, amely a minőségi, hazai előállítású termékek folyamatos jelenlétét biztosítja a kereskedelemben. A friss zöldségfélék iránti piaci kereslet évről évre növekszik, melynek kielégítéséhez időzített és környezetbarát termesztés, valamint folyamatos szállítás szükséges, ezért indokolt a növényházi termesztő kapacitás növelése. A fogyasztói igények kielégítéséhez elengedhetetlen a zöldség és gyümölcsfélék szakszerű tárolása, amely lehetővé teszi a betárolt áru minőségének megőrzését, így egész évben biztosítható a keresett termékek rendelkezésre állása. Ezt az igényt a termelők csak akkor tudják kielégíteni, ha rendelkeznek korszerű tárolási és csomagolási rendszerekkel, továbbá bővítik, illetve korszerűsítik a jelenleg rendelkezésre álló kapacitásokat. Nagy hozzáadott értéket jelentene ha a megtermelt mezőgazdasági és kertészeti termékek feldolgozását részben, vagy egészben helyben el lehetne végezni. A folyamat magában foglalná a hűtési és raktározási kapacitások kiépítését is.

A löszpartban lévő pincék egy része közösségi célokra hasznosítható, borkostolók szervezésére használható.

K2: Vízi turisztikai fejlesztések

Horgászturisztikai fejlesztések, horgásztáborok szervezése. A horgásztatásra alapozva olyan turisztikai helyzeteket kell teremteni, - akár egy wellnesshétvégebe ágyazva is lehet ilyen szolgáltatásokat nyújtani - amellyel a szezont is ki lehet tolni, jobb helyzetbe hozva a szálláshelyeket, éttermeket. Felsőnyéken minden adott ahhoz, hogy akár több napos programkínálatot alakítsanak ki a vízi sportokat kedvelő célközönség számára.

K3: Térségi kerékpárút fejlesztése

Térségi kerékpárút Tamási-Siófok irányában, valamint kerékpáros szolgáltatások, szervízállomás, pihenők létesítése. A bakterház turisztikai célú hasznosítását is magában foglalja a projekt. A Várhegy kilátóhoz vezető turistaút fejlesztése a programkínálat bővítéséhez járulna hozzá.

Hálózatos projektek

H1: Falusi szálláshelyek fejlesztése

Falusi szálláshelyek fejlesztése a református templom környezetében, valamint Aladár majorban.

A helyi jelentőségű turisztika javítása gazdaságélénkítő hatású, mely a szálláshelyek bővítésével, interaktív túraútvonalak fejlesztésével, aktív turizmus kialakításával valósítható meg.

A szálláshelyek tekintetében családi vállalkozások teremthetnek olyan kínálatot, amelyre széles körben igény mutatkozik. Fontos fejlesztési irány lehet a turisztikai kínálat bővítése, amelynek része a horgászat feltételeinek javítása is.

H2: Az önkormányzati bérlakás állomány növelése

Az önkormányzati bérlakás állomány növelése a szolgálati lakásra és szociális bérlakásra mutató igény kielégítése érdekében. A bérlakás állomány folyamatos felújítást igényelne, amelynek költségeit pályázati forrásból nagy valószínűséggel fedezni lehet. A szociális szempontok figyelembe vételével kiválasztott bérlők számottevő részének gondot jelenthet a lakhatási költségek előteremtése, ezt a bérleti díjak meghatározásakor figyelembe kell venni.

Új bérlakások építése költségigényesebb, ezért nagy valószínűséggel meglévő épületek átalakításában célszerű gondolkodni. A bérlakás állomány megtervezésekor épületenergetikai szempontokon és az üzemeltetési költségeken túlmenően a lakásnagyságok alakulásának is jelentősége van.

H3: A szennyvízhálózat kiépítése

A szennyvízhálózat kiépítésére mutatkozik igény, amit konzorciumi formában lehet megvalósítani. A Tita-patak mellett tisztítómű építésére van szükség. A vízminőség javító program folytatása a vezetékrendszer korszerűsítése elengedhetetlen.

H4: Útfelújítások

A belterületi utak és járdák felújítása, akadálymentesítés szükséges. A feladat a csapadékvíz-elvezető rendszer korszerűsítését is magában foglalja.

A pályázati források sok esetben lehetővé teszik önkormányzati tulajdonú vagy önkormányzati vagyonkezelésben lévő külterületi, helyrajzi számmal ellátott, már meglévő földutak stabilizálását, szilárd burkolatának kialakítását, valamint a szilárd burkolattal rendelkező helyi közutak felújítását, korszerűsítését. Mérlegelni kell a projektek megtervezésekor, hogy szükséges lehet továbbá

közlekedésbiztonságot szolgáló fejlesztések megvalósítása is, így forgalomtechnikai eszközök beszerzése és kerékpáros, illetve gyalogátkelőhelyek kialakítása is.

H5: Közvilágítás fejlesztése

A közvilágítási hálózat bővítésére, valamint a térfigyelő kamerarendszer fejlesztésére mutatkozik igény. Az önkormányzat által kötelezően ellátandó feladatok közül a közvilágítás kiemelkedő fontossággal rendelkezik, az év minden napján érzékelhető módon van jelen a település életében, valamint jelentős hatással van az ott élők biztonságérzetére.

Egyéb projektek

E1: Gazdaságfejlesztési projektek

A volt TSZ telep marha- és birkatartó épületei jelenleg nem használtak, új funkcióval megtölthetők lennének.

A volt varroda épület (hrsz 238 környékén) kihasználatlan, új gazdasági, vagy közösségi funkcióval megtölthető.

A helyi gazdaság egyik jelentős összetevője a munkaerő minősége. Az alacsony képzettségű személyek számára nem csak képzéseket és átképzéseket kell indítani, hanem munkahely-teremtő, elhelyezkedést segítő programokat is be kell vezetni. Ezek az intézkedések a rendszeres és legális jövedelemforrás teremtésén túlmenően elősegítik az élet más területein megvalósuló integrációt is. Így hosszú távon nem csak a lakosság, hanem a terület helyzete is stabilizálhatóvá válhat. A munkaerőpiacra történő visszavezetésnek egyik első lépése lehet a munkanélküliek aktív bevonása. A munkaerőpiaci integráció egyik jelentős gátja az alacsony képzettségi szint. A képzési programok kialakításánál figyelembe kell venni a munkanélküliek jelenlegi iskolázottsági színvonalát és tanulási potenciálját. Első lépésként meg kell ismerni, hogy milyen tudásszinttel, munkatapasztalattal és tanulási kedvvel, érdeklődéssel rendelkeznek a területén élők. Erre alapozva célzott képzési tervet lehet felállítani, melynek eredményeként a munkaerő-piaci esélyek jelentősen növelhetők.

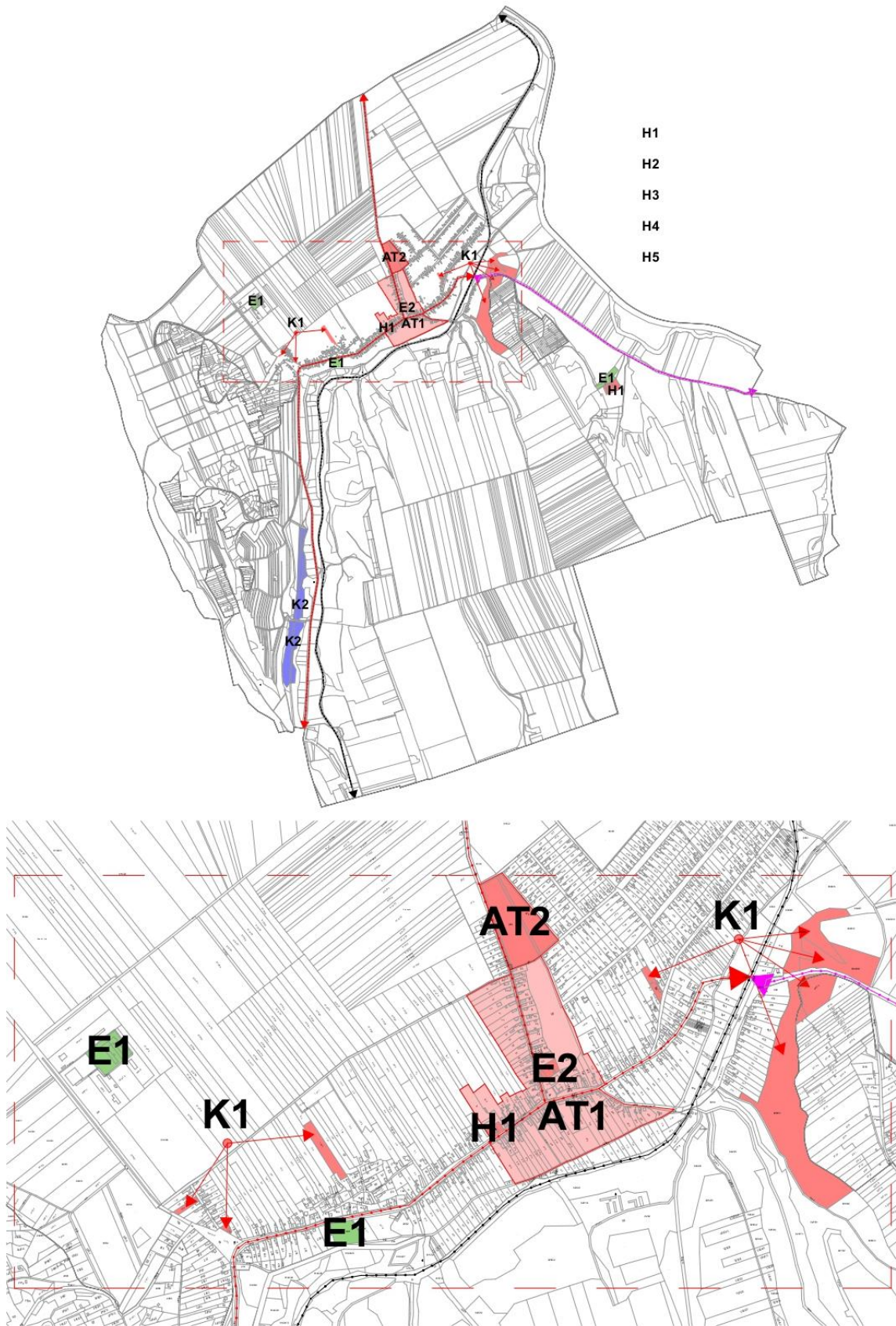
Az alacsonyabb jövedelmű réteg életszínvonal javulását az öngondoskodásra, az öntevékeny életre ösztönző programokkal lehet segíteni. Ezeknek az programoknak, különösen az elindulási szakaszban jelentős eszközigénye lehet.

E2: Az iskola épületének korszerűsítése

Iskola mellé tornaterem létesítésére lenne igény. A jelenlegi szabályozás értelmében az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azokban az osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon,

amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében. Az iskolai tornaterem, tornaszoba fejlesztésnél első számú szempont az egészséges életmód feltételeinek kialakítása, ezáltal biztosítva a megfelelő testi fejlődéshez szükséges kritériumokat.

ábra: Felsőnyék projektjeinek, akcióterületeinek térbeli összefüggései

5.2. A meglévő és tervezett zöldinfrastruktúra-elemek térbeli kialakítása, elrendezése és településszerkezeti szerepe

A zöldinfrastruktúra (továbbiakban ZI) elsősorban az ökoszisztéma szolgáltatások felől közelít a zölddel fedett területekhez; egy koncepció, amely segít összekapcsolni az ökoszisztémákat, csökkenti a klímaváltozás hatásait. Ennek eszközei:

- Stratégiaileg tervezett magas minőségű zöldfelületek hálózata.
- Multifunkcionális szolgáltatásokat nyújt. A zöldinfrastruktúra egyszerre több ökoszisztéma-szolgáltatást is biztosíthat (rekreáció, pollináció, élőhely, kulturális szolgáltatások, esztétika stb.).
- A tájkaraktert, a tájképet, a településkép vizuális adottságait meghatározzák a zöldinfrastruktúra-elemek, illetve azokkal az adottságok javíthatók.
- Helyi identitástudatot növelő eszköz.
- Sokoldalú megoldás a fragmentáció (szétszabdaltság) csökkentésére, a zöldfelületi összeköttetés növelésére.

A zöldinfrastruktúra segíthet a közösségeknek természetvédelmi célkitűzéseik elérésében, valamint a jövőbeli fejlesztések irányának és konkrét területeinek meghatározásában. A ZI fejlesztés magában foglalja a „romlásnak indult ökoszisztémák legalább 15%-ának helyreállítását” is.

Felsőnyék zöldinfrastruktúra-hálózatának vizsgálatát elvégeztük. A zöldinfrastruktúra-elemek között vonalas jellegű és felületi kiterjedésű elemek hálózatát különböztethetjük meg.

Vonalas jellegű zöldinfrastruktúra-elemek a zöldfolyosót képező Sió mente, a Tita-patak mente, az egykori vasúti töltés, melyen a karbantartás felhagyásával szegélyekre jellemző növényes alakult ki, valamint az egyéb fasorok, mezsgyék.

Felületi kiterjedésű elemek a kb. 330 ha területet lefedő erdőterületek, a gyepterületek, mélyfekvésű vizenyős területek, a halastavak, a belterületi kertek, valamint a zártkerti területek kertjei.

Az ökoszisztémák felől közelítve jelentős zöldinfrastruktúra-elemnek tekinthetők a vízfolyások, halastavak és ezek mentén lévő nádasok, rétek, valamint a spontán becserjésedő, nagyobb ökológiai potenciállal bíró gyepterületek. Ezt követik az extenzív hasznosítású, mozaikos zártkerti területek, ahol a változatos tájhasználat (szőlő, gyümölcs, erdő, kistáblás szántó, elhagyatott, becserjésedő területek) dominál. Az erdők közül többnyire akácok kultúrerdők jellemzőek, melyek fajszegények, de nagy kiterjedésük miatt ezeket is ZI elemként tartjuk számon,

mint nagy zöldfelületi borítást biztosító, és az állatfajok vándorlását lehetővé tevő tájrészletek.

Ökológiai szempontból kisebb jelentőséggel bírnak a félintenzív hasznosítású területek, melyek a még művelt zártkerti szőlő- és gyümölcskultúrákkal rendelkeznek.

A belterületi zöldfelületek ugyancsak a zöldinfrastruktúra-hálózat részei. Ezt a közkertek, temetők, utcai fasorok és a lakóházak kertjei alkotják. Utóbbiak között találhatóak a löszpartfalakban végződők, domboldalakra felfutók, melyek többnyire sűrű fás, cserjés borításúak. Léptékük miatt csak a nagyobb, összefüggő növényzettel fedett területeket ábrázoltuk.

A természetes és félig természetes területeken elsősorban az élőhelyvédelem kerül előtérbe. Ilyen a Sió és a Tita-patak melletti zöldfolyosó. A zöldfelület fenntartás része kell legyen a területek özönfajoktól történő megtisztítása. Tájba illő növényzet telepítésével növelhető a biodiverzitás.

A zöldinfrastruktúra-elemek összeköttetése (konnectivitás) kifejezetten kedvezőnek mondható, a vízfolyások és zöldfolyosók által részben biztosított a településen. Az erdők mellett a kisebb parcellájú egyéb mezőgazdasági területek mozaikot alkotnak több helyütt is (pl. volt zártkertek). A zöldfolyosók összeköttetést biztosítanak a nagyobb kiterjedésű zöldfelületek és a kisebb zöldfelületek között is. A Sió mente felől - mely ökológiai folyosó is egyben- a Tita-patak, valamint kisebb mértékben a vasúti töltés biztosít kapcsolatot a belterület déli tövében húzódó domboldal erdői, gyepterületei között. A vasúti töltés kerékpárúttá való fejlesztésével további fás növényeket telepítenek, mely növeli az összeköttetést. Itt közjóléti funkciók is tervezésre kerülnek a pihenő helyek, megálló helyek révén.

A külterület jó részét elfoglaló szántóterületek összefüggő, homogén területek, melyek a szél- és vízerózióknak is kitéve. Az erózió mérséklésére javasolt mezővédő fásítások, fasorok egyben ökológiai felületnek is tekinthetők, melyek kapcsolatot is teremthetnek élőhelyek között.

A belterület zöldfelületei - melyek a közkertek, intézménykertek, temetők területei és a magánkertek - inkább külön részletekben helyezkednek el. A település utcáinak gyér növényzetű zöldfelülete a belterületi összekapcsoltság hiányát mutatja. Ezért egyes meglévő zöldfelületek minőségi megújítása mellett a belterület szélén folyó Tita-patak zöldfolyosó funkciójának erősítése javasolt. Erre alkalmasak lehetnek a patakmenti önkormányzati tulajdonú, alulhasznosított területek.

Elmondható, hogy a zöldinfrastruktúra-elemek kapcsolódása fentiekben javasoltak figyelembe vételével biztosított a település közigazgatási területének jó részét lefedő zöldfelületi elemekkel.

Helyi identitástudat növelése

A változatos domborzat és természeti adottságok lehetővé teszik a természetjárást, melyet a lehetséges külterületi útvonalak feltérképezésével, és annak közreadásával is elő lehet segíteni.

Közösségi összefogással lehetőség van útmenti fasorok ültetésére, (meglévők pótlására) is, akár az egykori fasorok helyére, vagy egy lehetséges kiránduló útvonal mentén.

Klimatikus hatás

Minél jobban átszövik a település kül- és belterületét a zöldfelületek, annál kedvezőbb helyi klíma (páratartalom növelése, árnyékolóhatás, vízfelületek kondicionáló hatása) alakul ki. Ezenkívül oxigéndúsabb lesz a levegő, valamint pozitív hatásként a levegő porát is eredményesebben köti meg a összekapcsolódó zöldinfrastruktúra rendszer.

6. Monitoring javaslat a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A hosszútávra szóló településfejlesztési tervet az önkormányzat a megállapításról szóló döntés mellékleteként fogadja el. A településfejlesztési tervben foglalt célok érvényesülése érdekében a község képviselő-testülete évenként áttekinti az időközben elvégzett településfejlesztési tevékenységeket és döntéseket. Az éves áttekintés során figyelembe kell venni a felmerült lakossági igényeket, valamint a jogszabályi környezet változásából eredő kötelezettségeket.

Az évenkénti áttekintés során felmerült változtatási igényeket folyamatosan rendszerezni kell és értékelni azok társadalmi, gazdasági, műszaki, valamint környezeti vonatkozásait. A településfejlesztési tervet 10 évente felül kell vizsgálni. A felülvizsgálat során célszerű a településterv átfogó elemzését is elvégezni és szükség esetén a módosításról önkormányzati határozatot kell hozni.

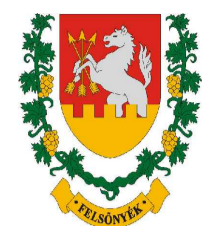
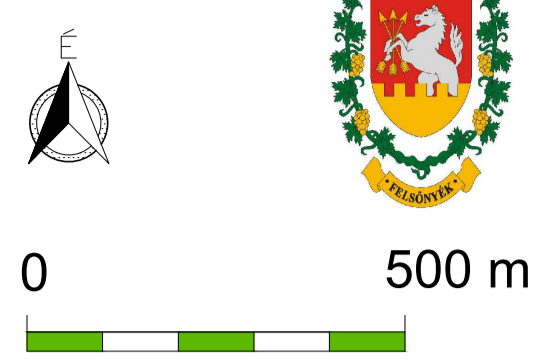
MELLÉKLET:

Fejlesztési tervlap

FELSŐNYÉK KÖZSÉG

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERVE

FEJLESZTÉSI TERVLAP

JELMAGYARÁZAT

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

Akcióterületi projektek

- AT1** A településközpont fejlesztése
- AT2** Temető környezetének rendezése

Kulcsprojekt

- K1** Kertészeti és borászati fejlesztések
- K2** Vízi turisztikai fejlesztések
- K3** Térségi kerékpárút fejlesztése

Hálózatos projektek

- H1** Falusi szálláshelyek fejlesztése
- H2** Az önkormányzati bérlakás állomány növelése (teljes belterületen)
- H3** A szennyvízhálózat kiépítése (teljes belterületen)
- H4** Útfelújítások (teljes belterületen)
- H5** Közvilágítás fejlesztése (teljes belterületen)

Egyéb projektek

- E1** Gazdaságfejlesztési projektek
- E2** Az iskola épületének korszerűsítése

ZÖLDINFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZAT
MEGLÉVŐ ÉS TERVEZETT ELEMEI

Meglévő elemek

- Jelentős ökológiai értéket képviselő területek
- Mozaikos, extenzív hasznosítású tájrészek
- Mozaikos, félintenzív hasznosítású tájrészek
- Nagy kiterjedésű zöldfelületi borítással bíró területek
- Belterületi zöldfelületek jelentősebb növényzettel (közkert, erdő, kert)
- Zöldfolyosóként funkcionáló kékinfrastruktúra elem (Sió mente, Tita-patak és parti sávja)
- Egyéb kékinfrastruktúra elem (kiszivfolyások, állóvizek)
- Kiseb ökológiai jelentőségű, ökológiai folyosóként funkcionáló zöldfelületek (küterületi fás, cserjés mezsgyék)

Javasolt elemek

- Természetvédelmi terület javasolt helyreállítása
- Megtartásra javasolt és javasolt mezővédő vagy lakóterületi védőfásítás
- Megtartásra javasolt és javasolt fasor
- Javasolt belterületi zöldfelület-fejlesztés
- Zöldűttá fejleszthető felhagyott vasúti töltés

